

τύχη

τύχη, η, ουσ. [< αρχ. τύχη], η τύχη· η μοίρα, το γραφτό, το ριζικό: «ήταν της τύχης του να πεθάνει νέος». (Ακολουθούν 72 φρ.)·

- ακολουθώ την τύχη (κάποιου), υφίσταμαι τις ίδιες συνέπειες, τα ίδια δεινά με κάποιον: «όσοι δε δουλεύουν συνειδητά, θ' ακολουθήσουν την τύχη εκείνων που έχουν απολυθεί»·

- αν έχεις τύχη διάβαινε και ριζικό περπάτα, αν είσαι τυχερός στη ζωή σου και έχεις και καλή μοίρα, καλό ριζικό, τότε δεν έχεις να φοβάσαι τίποτα. (Λαϊκό τραγούδι: μην κλαις, καρδιά μου, μην πονάς, μες στις ζωής τη στράτα **αν έχεις τύχη διάβαινε και ριζικό περπάτα**)·

- άνοιξε η τύχη μου, μετά από ένα διάστημα δυσκολιών ή ατυχιών, άρχισαν να μου έρχονται όλα ευνοϊκά: «για ένα μεγάλο διάστημα ήμουν για να με κλαις, αλλά, δόξα τω Θεώ, τον τελευταίο καιρό άνοιξε η τύχη μου»·

- άνοιξε η τύχη σου! (ειρωνικά) αυτός που σου έτυχε ή αυτό που κέρδισες δεν ήταν και τίποτα σπουδαίο: «στη συγκέντρωση της Κυριακής γνώρισα την τάδε. Άνοιξε η τύχη σου! || στην κλήρωση που έγινε κέρδισα κι εγώ ένα αρκουδάκι. Άνοιξε η τύχη σου!». Συνήθως της φρ. προτάσσεται το *τώρα μάλιστα ή το ναι μωρέ ή το σιγά μωρέ ή το άντε επαναλαμβανόμενο*·

- από τύχη, βλ. φρ. κατά τύχη·

- αυτό θα πει τύχη! θαυμαστική ή emphatic έκφραση συνήθως για τη σπουδαία τύχη κάποιου, που είναι και φορές που λέγεται και με κάποια ζήλια: «κέρδισε στο τζόκερ, στο λαχείο, του ήρθε και μια μεγάλη κληρονομιά από έναν ξεχασμένο θείο του που έλειπε χρόνια στην Αμερική. Αυτό θα πει τύχη!». Αντίθ.: *αυτό θα πει ατυχία(!)*·

- αυτός κοιμάται κι η τύχη του δουλεύει, λέγεται για άτομο που, χωρίς να κοπάζει διόλου, του έρχονται όλα ευνοϊκά, ή λέγεται για άτομο του οποίου για την προκοπή του ενδιαφέρεται ενεργά κάποιος άλλος: «άσ' τον αυτόν και κοίτα τον εαυτό σου, γιατί αυτός κοιμάται κι η τύχη του δουλεύει». Συνών. *ο καλόγερος κοιμάται κι ο Θεός του μαγειρεύει*·

- αφήνω στην τύχη, **α.** δεν επεμβαίνω, αδιαφορώ για την έκβαση μιας δουλειάς ή μιας υπόθεσης: «στήνει πρώτα μια δουλειά κι ύστερα την αφήνει στην τύχη». **β.** (για πράγματα) εγκαταλείπω αφρόντιστα, αφήνω όπου να 'ναι χωρίς να νοιάζομαι: «μόλις μπαίνει στο σπίτι του, αφήνει στην τύχη τα ρούχα του και χώνεται στο μπάνιο»·

- αφήνω στην τύχη του (κάποιον ή κάτι), το(ν) εγκαταλείπω, αδιαφορώ τελείως για το τι θα γίνει: «έφυγε ο γιος του στο εξωτερικό για σπουδές και τον άφησε στην τύχη του || τα 'μπλεξε με μια πιτσιρίκα κι άφησε στην τύχη της την οικογένειά του || πάρκαρε τ' αυτοκίνητό του σ' ένα στενό και το άφησε στην τύχη του για μεγάλο χρονικό διάστημα»·

- βρίσκω την τύχη μου, βλ. φρ. κάνω την τύχη μου·

- για κακή μου τύχη, δυστυχώς για μένα: «βιαζόμουν να πάω στο ραντεβού μου και για κακή μου τύχη δεν μπορούσα να βρω ταξί». (Λαϊκό τραγούδι: **για κακή του τύχη** λίγο παραπάνω στη γωνιά του δρόμου τρακάρει πολιτσίμνο)·

- για καλή μου τύχη, ευτυχώς για μένα: «βιαζόμουν να πάω στο ραντεβού μου και για καλή μου τύχη είδα να 'ρχεται ένα ταξί»·

- για την τύχη του ήταν κι αυτό! βλ. φρ. ήταν της τύχης του κι αυτό(!)·

- δεν τον θέλει η τύχη, αν και έχει την ικανότητα να κάνει κάτι, εντούτοις δεν τον ευνοεί η τύχη: «μπορεί να είναι καλός έμπορος, αλλά δεν πρόκοψε όσο έπρεπε, γιατί δεν τον θέλει η τύχη»·

- δοκιμάζω την τύχη μου, προσπαθώ να πετύχω κάτι καινούριο, για να το χρησιμοποιήσω ως εφόδιο στη ζωή μου: «λέω να δοκιμάσω την τύχη μου στο εμπόριο || πήγε στην ξενιτιά να δοκιμάσει την τύχη του»·
- εγκαταλείπω στην τύχη του (κάποιον ή κάτι), βλ. φρ. αφήνω στην τύχη του (κάποιον ή κάτι)·
- είναι άξιος της τύχης του! λέγεται στην περίπτωση που οι κακοί χειρισμοί του σε μια δουλειά ή υπόθεση επιφέρουν και τα ανάλογα δυσμενή αποτελέσματα: «αφού δεν κατάλαβε πως ήθελε να του φάει τα λεφτά, είναι άξιος της τύχης του που του τα εμπιστεύτηκε»·
- είναι και να σε θέλει η τύχη, δεν εξαρτάται μόνο από την ικανότητα να κάνει κανείς κάτι, αλλά είναι και θέμα τύχης: «είναι πετυχημένος έμπορος, δε λέω, αλλά είναι και να σε θέλει η τύχη»·
- ειρωνεία της τύχης, βλ. λ. [ειρωνεία](#)·
- έκανες την τύχη σου! ειρωνική παρατήρηση σε άτομο που βρήκε ή απέκτησε ή του έτυχε κάτι ασήμαντο. Συνήθως της φρ. προτάσσεται το τώρα μάλιστα ή το ναι μωρέ ή το σιγά μωρέ ή το άντε επαναλαμβανόμενο·
- ενώνουμε τις τύχες μας, **α.** αποφασίζουμε να αγωνιστούμε μαζί για κάτι: «η επιδίωξη μας ήταν κοινή, γι' αυτό αποφασίσαμε να ενώσουμε τις τύχες μας για την πραγματοποίησή της». **β.** (και για τα δυο φύλα) αποφασίσαμε να ζήσουμε μαζί, να παντρευτούμε: «επειδή ταιριάζαμε σαν χαρακτήρες, αποφασίσαμε να ενώσουμε τις τύχες μας»·
- έχω την τύχη με το μέρος μου, είμαι τυχερός σε κάποια περίπτωση, γιατί με ευνοεί η τύχη: «δε θα μπορούσα να κερδίσω τον τάδε, αν δεν είχα την τύχη με το μέρος μου»·
- έχω τύχη, είμαι τυχερός: «αν δεν είχα τύχη, θα σκοτωνόμου»·
- έχω τύχη βουνό, έχω πάρα πολύ μεγάλη τύχη, είμαι πάρα πολύ τυχερός: «για να γλιτώσω από 'να τέτοιο δυστύχημα, πάει να πει πως έχω τύχη βουνό!»·
- η τύχη είναι τυφλή, οι χαρές και οι λύπες, η ευτυχία ή η δυστυχία έρχονται εκεί που δεν τις περιμένεις, προκύπτουν τυχαία: «κάποτε μπορεί ν' αλλάξουν και για μας τα πράγματα, γιατί η τύχη είναι τυφλή»·
- η τύχη και το γυαλί δε βαστούν πολύ, έκφραση που δηλώνει τη ρευστότητα που επικρατεί στη ζωή του ανθρώπου και το απώτερο μήνυμά της είναι ότι πρέπει να εκμεταλλευόμαστε κάθε φορά γρήγορα την εύνοια της τύχης: «ανάλαβε τη δουλειά που σου έτυχε, γιατί η τύχη και το γυαλί δε βαστούν πολύ»·
- η τύχη μου χαμογελά ή μου χαμογελά η τύχη, (γενικά) οι υποθέσεις, τα πράγματα στη ζωή μου μου έρχονται ευνοϊκά: «μόλις άρχισε να μου χαμογελά η τύχη, πνίγηκα στη δουλειά»·
- η τύχη του ατζαμή, λέγεται για άτομο που, αν και δεν ξέρει καλά ή παίζει για πρώτη φορά κάποιο παιχνίδι, ιδίως τάβλι ή χαρτιά, κερδίζει τον αντίπαλό του·
- η τύχη του γύρισε την πλάτη, ατύχησε σε κάποια ενέργεια ή προσπάθειά του, δεν την έφερε σε πέρας λόγω απρόσμενων δυσκολιών, δε φάνηκε, δε στάθηκε τυχερός: «είναι έξυπνος κι εργατικός άνθρωπος, αλλά, απ' τη μέρα που η τύχη του γύρισε την πλάτη, όλες του οι δουλειές πηγαίνουν κατά διαβόλου»·
- η τύχη του πρωτάρη, βλ. φρ. η τύχη του ατζαμή·
- η τύχη του χτύπησε την πόρτα, τον ευνόησε η τύχη: «έπαιζε χρόνια λαχεία, ώσπου την προηγούμενη βδομάδα η τύχη του χτύπησε την πόρτα, γιατί κέρδισε τον πρώτο αριθμό του λαχείου»·
- ήταν γραφτό της τύχης μου ή ήταν της τύχης μου γραφτό, βλ. λ. γραφτό·
- ήταν η τύχη του να..., βλ. φρ. ήταν το τυχερό του να..., λ. τυχερός·

- ήταν της τύχης του κι αυτό! λέγεται με συμπάθεια για άτομο, που κοντά στις αλλεπάλληλες ατυχίες του προστίθεται και μια νέα: «μετά το θάνατο του γιου του, έπεσε έξω στη δουλειά του, πούλησε το σπίτι του για να μην πάει φυλακή και τώρα είναι άρρωστη η γυναίκα του. -Ήταν της τύχης του κι αυτό!»·
- κάθε ακαμάτρα και τρελή έχει την τύχη την καλή, βλ. λ. ακαμάτης·
- καλή τύχη! **α.** ευχή σε άγαμο νέο ή νέα να βρει καλό και άξιο σύζυγο. Συνών. **καλή μοίρα!** **β.** (γενικά) ευχή για ευόδωση των εργασιών κάποιου: «σου εύχομαι καλή τύχη στις δουλειές σου!»·
- κάνω την τύχη μου, **α.** βρίσκω, ιδίως κερδίζω κάτι πολύ σημαντικό: «μου 'πεσε ο πρώτος λαχνός του λαχείου, κι έκανα την τύχη μου». **β.** (και για τα δυο φύλα) κάνω πλούσιο γάμο: «παντρεύτηκε την κόρη του τάδε μεγαλογιατρού κι έκανε την τύχη του»· βλ. και φρ. *έκανες την τύχη σου(!)*·
- κατά κακή μου τύχη, βλ. φρ. *για κακή μου τύχη*·
- κατά καλή μου τύχη, βλ. φρ. *για καλή μου τύχη*·
- κατά τύχη, χωρίς να το περιμένει κανείς, τυχαία, συμπτωματικά: «συναντηθήκαμε κατά τύχη στο δρόμο»·
- κλαίει την τύχη του, βλ. συνηθέστ. *κλαίει τη μοίρα του*, λ. μοίρα·
- κλοτσώ την τύχη μου, αποδιώχνω, αρνιέμαι, δεν εκμεταλλεύομαι κάποια ευνοϊκή περίσταση: «μου 'τυχε μια σπουδαία δουλειά, αλλά δεν την πήρα στα σοβαρά και κλότσησα την τύχη μου»·
- λέει την τύχη, βλ. συνηθέστ. *λέει τη μοίρα*, λ. μοίρα·
- μα την τύχη μου, είδος όρκου, συνήθως στην περίπτωση που ζητάμε να πραγματοποιηθεί κάτι. (Λαϊκό τραγούδι: *ήθελα **μα την τύχη μου** πολύ ν' ανταμωθούμε, γονατιστοί εις το Θεό δικαίως να κριθούμε*)·
- μαύρη τύχη, πολύ κακή τύχη: «πώς να προκόψει στη ζωή του με τέτοια μαύρη τύχη που έχει!»·
- μην κοιτάς τα στραβά μου πόδια, κοίτα την ίσια μου τύχη, βλ. φρ. *μην κοιτάς τη στραβή μου μύτη, κοίτα την ίσια μου τύχη*·
- μην κοιτάς τη στραβή μου μύτη, κοίτα την ίσια μου, δηλώνει πως η καλή τύχη, ή η ευτυχία του ανθρώπου δεν εξαρτάται από την εξωτερική ομορφιά, δεν εμποδίζεται από την εξωτερική δυσμορφία·
- μίλησε με την τύχη του, πλούτισε ή πέτυχε κάτι καλό εντελώς ανέλπιστα, εντελώς τυχαία: «ένα λαχείο πήρε ο άνθρωπος και μίλησε με την τύχη του, γιατί του 'πεσε ο πρώτος αριθμός»·
- να μην (το) δώσει η τύχη, βλ. συνηθέστ. *να μην (το) δώσει ο Θεός*, λ. Θεός·
- ο τροχός της τύχης, βλ. λ. [τροχός](#)·
- όντας η τύχη σε βοηθά, μην την πσωκωλιάζεις, άρπαξε την ευκαιρία, όταν η τύχη σου χαμογελά και μην αδιαφορείς: «η τύχη σπάνια έρχεται δυο φορές σ' έναν άνθρωπο γι' αυτό, όντας η τύχη σε βοηθά, μην την πσωκωλιάζεις»·
- οπού 'χει τύχη, γεννά κι ο πετεινός του, βλ. λ. [πετεινός](#)·
- όπως τα φέρει η τύχη, όπως έρθουν οι περιστάσεις, στην τύχη: «ξεκινάει χωρίς πολλή σκέψη τις δουλειές του κι ύστερα όπως τα φέρει η τύχη»·
- όταν η τύχη δε βοηθά, η γνώση δεν αξίζει, δηλώνει πως, για να αποδώσουν οι γνώσεις μας και να πετύχουμε στη ζωή μας, προϋπόθεση είναι να έχουμε και τύχη: «μην κοκορεύεσαι για τη μόρφωσή σου, γιατί όταν η τύχη δε

βοηθά, η γνώση δεν αξίζει»· βλ. και φρ. *κακό κεφάλι και καλό κεφάλι*, λ. κεφάλι·

- *ό,τι φέρει η τύχη*, βλ. φρ. *όπως τα φέρει η τύχη*·

- *παίζεται η τύχη μου*, αποφασίζεται η προοπτική μου, αποφασίζεται η μετέπειτα πορεία μου, το μέλλον μου: «πρέπει να προσέξω πάρα πολύ καλά αυτή τη δουλειά, γιατί μ' αυτή παίζεται η τύχη μου»·

- *παίρνω στην τύχη*, **α.** κατευθύνομαι κάπου επιλέγοντας τυχαία την κατεύθυνση: «όταν δεν έχω τι κάνω, παίρνω στην τύχη έναν δρόμο κι όπου με βγάλει». **β.** (για λαχνούς, λαχεία, ή γενικά για πράγματα) παίρνω ένα λαχνό ή κάτι από το σωρό, στα κουτουρού: «καθώς περνούσε ο λαχειοπώλης από δίπλα μου, άπλωσα το χέρι μου και πήρα στην τύχη ένα λαχείο || πήρα στην τύχη ένα μήλο απ' το καφάσι»·

- *ποια η τύχη*; έκφραση με την οποία δηλώνουμε με κάποιο παράπονο ότι δεν έχουμε τύχη: «θα μπορούσαν να 'ρθουν κάπως πιο ευνοϊκά τα πράγματα και να έπαιρνα τη δουλειά, αλλά ποια η τύχη;»·

- *ποια τύχη*; έκφραση αμφισβήτησης στην αναφορά κάποιου ότι έχουμε τύχη: «εσύ θα ξεπεράσεις τη δυσκολία, γιατί έχεις τύχη. -Ποια τύχη που πηγαίνω απ' το κακό στο χειρότερο;»·

- *πού τέτοια τύχη!* **α.** έκφραση με την οποία δηλώνουμε με κάποιο παράπονο ότι δεν έχουμε την τύχη κάποιου άλλου ή κάποιων άλλων, παρόλο που θα θέλαμε να την είχαμε: «έχει έναν φίλο που τον συμπαραστέκεται σε κάθε δυσκολία του. -Πού τέτοια τύχη!», δηλ. εμείς δεν έχουμε παρόμοιο φίλο. **β.** έκφραση με την οποία δηλώνουμε με κάποιο παράπονο ότι είναι απίθανο να συμβεί και σε εμάς αυτό που αναφέρει κάποιος, πράγμα που θα θέλαμε πάρα πολύ: «κάθε καλοκαίρι παίρνω την οικογένειά μου και παραθερίζουμε όλοι μαζί για ένα μήνα στη Χαλκιδική. -Πού τέτοια τύχη!», δηλ. εμείς δεν έχουμε αυτή τη δυνατότητα. *Συνών. πού τέτοιο πράγμα! ή πού τέτοια πράγματα(!)*·

- *στην τύχη*, χωρίς προμελέτη ή επιλογή, στα κουτουρού, τυχαία: «έκανε κι αυτός στην τύχη μια δουλειά και περίμενε να προκόψει! || διάλεξε στην τύχη ένα καρπούζι και το 'δωσε στο μανάβη για να το ζυγίσει»·

- *στραβή τύχη*, βλ. φρ. *μαύρη τύχη*·

- *της τύχης τα γραμμένα*, τα προκαθορισμένα από τη μοίρα: «κανείς δεν μπορεί ν' αλλάξει της τύχης τα γραμμένα». (Λαϊκό τραγούδι: *τσιγγάνες, σεις που ξέρετε της τύχης τα γραμμένα, πάρτε και ρίχτε τα χαρτιά και πέστε μου και μένα*)·

- *το κυνήγι της τύχης*, η συστηματική επιδίωξη κέρδους μέσω λαχείων, τζόκερ, προπό, λότο ή τζόγου: «έχει επιδοθεί στο κυνήγι της τύχης και φαντάζεται πως κάποτε η τύχη θα του χτυπήσει την πόρτα»·

- *το ρίχνω στην τύχη*, ενεργώ απρογραμματίστα, εμπιστεύομαι στην τύχη: «κάθε φορά που του 'ρχονται στριμόκωλα τα πράγματα, το ρίχνει στην τύχη»·

- *τον θέλει η τύχη ή τον θέλει κι η τύχη*, τον ευνοεί: «τον τελευταίο καιρό έχει πολλή δουλειά, γιατί τον θέλει η τύχη || είναι δουλευταράς άνθρωπος, δε λέω, αλλά τον θέλει κι η τύχη που έχει συνέχεια δουλειά»·

- *τον κυνηγά η τύχη*, **α.** είναι πολύ τυχερός: «μ' ό,τι και να καταπιαστεί αυτός ο άνθρωπος βγάζει λεφτά, γιατί τον κυνηγά η τύχη». **β.** είναι πολύ άτυχος: «είχε μια πολύ σπουδαία επιχείρηση, αλλά τον κυνηγά η τύχη το φουκαρά και χρεοκόπησε χωρίς να το καταλάβει». (Λαϊκό τραγούδι: *ο μάγκας κάνει δυο δουλειές για να 'ναι ματωμένος· μα, κατά βάθος, ρε παιδιά, η τύχη του τον κυνηγά κι είναι ρεσταρισμένος*)·

- *του κόβω την τύχη*, επεμβαίνω ανασταλτικά σε κάποια επιδίωξή του, ιδίως στην προσπάθειά του να συνάψει κάποιο ερωτικό δεσμό: «κάθε φορά που του τυχαίνει καμιά γυναίκα, του κόβω την τύχη, γιατί δεν τον χωνεύω»·

- *τραβώ στην τύχη*, **α.** κατευθύνομαι κάπου επιλέγοντας τυχαία την κατεύθυνση: «επειδή δεν ήξερα πού θα βρω την παρέα μου, τράβηξα στην τύχη προς την παραλία». (Λαϊκό τραγούδι: *ζωή γεμάτη σύννεφα, ζωή γεμάτ' ομίχλη· το δρόμο χάνει η καρδιά όταν τραβά στην τύχη*). **β.** (για λαχνούς, λαχεία) παίρνω ένα λαχνό από το

σωρό, στα κουτουρού: «τράβηξα στην τύχη ένα λαχείο και μου 'πεσε ο πρώτος αριθμός»

- *τύχη βουνό*, πολύ μεγάλη τύχη: «με τέτοια τύχη βουνό, πώς να μη γλιτώσει από τέτοιο τρακάρισμα!»·

- *τύχη που την έχει!* θαυμαστική έκφραση για πολύ τυχερό άνθρωπο·

- *χαρά στην τύχη του!* βλ. λ. χαρά·

- *χρυσή τύχη*, **α.** η κατ' εξοχήν ευνοϊκή τύχη: «πώς να μην προκόψει με τέτοια χρυσή τύχη που έχει αυτός ο άνθρωπος!». **β.** (και για τα δυο φύλα) η απόλυτα επιτυχημένη εκλογή συζύγου: «τέτοιο άξιο παλικάρι ήταν χρυσή τύχη για την κόρη σου».

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας